

престижност. Модусът на реализация на тази фигура по презумпция е словото, не делото. Постепенното „влизане“ на Свидетеля в зоната на национално-митологичното е процес, равнозначен на *институционализирането на самото слово* – на едно слово, което е *само* такова, което не е *действие*, не е перформативно, не е произвеждащо реалност, не е проективно ориентирано към бъдещето, каквото е например обладаващото специфична езотерична мощ поетическо слово на „Хаджи Димитър“, предвещало, задало и на практика *сбъднало* един съблимен сюжет, който поетовото тяло после само ще възпроизведе на Околчица.

Азът постепенно е започнал – в рамките на високия митопоетически текст – да се сдобива с правото на пълноценна реализация не непременно чрез действие, а и чрез самото слово, което вече не се схваща като „слуга“ на действието, на биографичния героичен жест „с оръжие в ръка“, а самото то се е превърнало в достатъчна ценност. Едно слово, което някак си много бързо е престанало да бъде просто необходимият служебен резоньор. Тъкмо със своята лишеност от „ботевска“ действеност и синкретичен „ботевски“ профетизъм, със своето не митическо, а *историческо* битие, то се е сдобило с истинската си действеност, превърнало се е в онзи *модус на видимост*, където героичното в телесната и жестовата си *реалност* се огласява, артикулира, постулира и в крайна сметка – състои. С неизбежното хронологическо отдалечаване от „събитията“ все повече тези събития – по силата на един паралелен и насрещен процес – се уголемяват, монументализират и сакрализират. И го правят тъкмо чрез словото; но това е един коренно различен, новопоявил се в постгероичната епоха тип слово – антиботевско, негероично, ретроспективно обрнатото, спомнящо. Едно слово, не профетично, а *ретроспективно произвеждащо* (в пълния смисъл на думата) реалността и вписания в нея модус на героичното: подвига, саможертвата, патоса на смъртта.

В началото на XX век, след „Записки по българските въстания“ и „Христо Ботйов. Опит за биография“ (ако се ограничим само в рамките на бъдещия канон), вече става все по-очевидна една специфична размяна на ролите. Все по-очевидна става набъбващата господарска позиция на този нов тип спомнящо, свидетелстващо слово. То необратимо ерозира позициите на деянието, на героичния соматичен жест, тъкмо с привидната си предана „служба“ при него. Слугата неусетно се е превърнал в господар на своя господар. Можем да илюстрираме казуса и с „Феноменология на духа“, но нека предпочетем една по-четивна материя: д-р Уотсън в един момент се е оказал далеч по-важен от Шерлок Холмс; какво би станало с фамозния детектив без прилежанието на неговия хроникьор? Без страхливата, склонна към компромиси, притулваща се, предрешаваща